

15 APRIL 1911.

AFLEVERING 24.

REDACTIE:

E. HEIMANS, AMSTERDAM,
JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

E. HEIMANS, PL. MUIDERGR. 123, AMSTERDAM.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATRICE:

A. W. L. VERSLUYS—POELMAN,
2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 4.80.

DE BOOMKLEVER.

IA, die boomklever, daar hebben we al wat plezier van gehad en en nu ze zich de weelde van een „invasie“ hebben veroorloofd, lijken ze ons dubbel interessant. Om de waarheid te zeggen, geloofde ik in 't eerst niet zoo grit aan een inval, want ik had tot nu toe den boomklever beschouwd als een vogel, die in streken met veel loofhout normaal gewoon voorkomt, niet bijzonder overvloedig, maar ook in 't geheel niet schaars. In 't Rijkswoud, de bosschen van den Montferland, van Enghuizen, den Ulenpas, Laag en Hoog Soeren en langs den duinkant heb ik altijd boomklevers genoeg gezien, zwervende en broedende.

Wel leek het mij opmerkelijk, dat in de officieele vogellijsten van tien jaar geleden, onze boomklever niet vermeld werd als broedvogel voor den duinkant, terwijl toch, toen ik in Bloemendaal kwam wonen, het allereerste nest, dat ik er zag bouwen, een boomklevernest was. In een notenboom vlak aan den openbaren weg bij het hotel Duin en Daal hadden ze een ingewaterd takken-gat in gebruik genomen. Ze droegen er groote plakken bladerrommel of zoo iets uit en toen ze daar een paar dagen mee bezig geweest waren, gingen ze het hol opnieuw van binnen bekleeden en wel met schilfers denneschors, waar-

van ze een goeden voorraad vonden, aan en onder een groep van oude grove dennen in de onmiddellijke nabijheid. 't Zag er heelemaal naar uit, alsof ze hun woning van 't vorig jaar opnieuw inrichtten, en ik geloof ook wel, dat 't zoo was; want nog drie jaar achtereen is dat gat door boomklevers bewoond. Later hebben koolmeezen het betrokken.

Ik schreef toen het ontbreken van berichten omtrent 't broeden in de duinstreek eenvoudig toe aan de omstandigheid, dat tot nu toe het aantal waarnemers gering en de toegang tot de duinbosschen zeer moeilijk was geweest; terwijl ook de ornithologen van vroeger meer aandacht hadden voor zeldzame verschijningen en afwijkingen in vorm en gevederte dan voor de levensgewoonten van de tamelijk algemeene vogels; en ik geloof nog, dat veel veranderingen, die wij meenen op te merken in onze dierenwereld, eenvoudig veranderingen beteekenen in het aantal, den ijver, en de bekwaamheid der waarnemers.

Intusschen blijkt nu wel uit de vele berichten, die zijn ingekomen, dat er werkelijk met de boomklevers iets aan de hand is geweest: een zwervpartij van meer dan gewonen omvang en duur; maar toch in de verste verte niet te vergelijken met den kruisbekkentrek van twee jaar geleden.

Ik herinner mij, in de Engelsche tijdschriften een dergelijk geval vermeld te hebben gezien. In The Zoölogist van 1909, pag. 155, vraagt W. Warde Fowler, waar de boomklevers toch gebleven zijn. In vroeger jaren wemelde het ervan rondom Oxford en nu miste hij ze zeer. Tusschen twee haakjes, ik kan begrijpen dat hij ze miste, want hij placht zich met die vogels te amuseeren, door ze hazelnoten aan te bieden in een diepen tumbler. De vogels hielden zich dan met de achterpooten aan den rand van 't glas vast en doken de nootjes op uit de diepte.

Merkwaardig zijn de antwoorden, die hij op zijn vraag kreeg. Het eene, uit 't graafschap Hants, dat is nog al dicht bij Oxford, stemde in met zijn klacht. In een bepaalde streek daalde daar het aantal nesten van zeer veel in 1902 tot één in 1904, en later zelfs niet een enkel.

Tegelijkertijd echter kwam er een bericht uit Kent, waarin verteld werd, dat juist in den laatsten tijd het aantal boomklevers zeer toenam. Van dertien nestblokken in een tuin waren er zes bewoond door boomklevers; en op een andere plaats elf van de drie-en-twintig. Ook vond hij nog twee nesten in boomen en drie in rotsen.

Dit wijst er wel op, dat de boomklevers niet bijzonder honkvast zijn en 't is zeer stellig de moeite waard, om eens jaar in jaar uit voor verschillende plaatsen in ons land getrouw aantekeningen te houden van 't verloop der boomkleverbevolking.

't Is nu juist de goede tijd, om er mee te beginnen, want de vogel valt in Maart en April bijzonder in 't oog en om zoo te zeggen, ook in 't oor. Wie nu wandelt door 't loofhout moet wel getroffen worden, door velerlei merk-

waardige geluiden, die deze vogel voortbrengt. Liefst zit hij nu in de toppen van de boomen en fluit uit alle macht: „piet, piet, piet, piet, luider dan de zanglijster, maar volmaakt helder en zuiver. Als je goed luistert, dan hoor je dat elke „Piet” tweelettergrepig is dus: pie-iet, maar de klemtoon op de eerste lettergreep is bijzonder sterk. Hij kan echter ditzelfde geluid ook heel zacht doen hooren, dan wordt het min of meer klagend en herinnert wel aan de lokroepen van roodstaartje en fitis; en 't is dan werkelijk moeilijk te gelooven, dat daar die uitbundige boomklever aan 't woord is.

Als hij buitengewoon opgetogen raakt, dan komt het drukke, volle lawaai; diepe tonen, snel achter elkaar, zoo laag, dat je er geen i of ê meer in hoort, maar vooral den klinker a, dus een nog al zeldzaam vogelgeluid, zoo iets als: watsje, watsje, wabbele, wabbele, wat, wat, wat, wat,“ bijzonder jolig en lawaaiërig.

Meestal rent hij bij die gelegenheid als een razende over takken en stammen heen en weer en op en neer, of hij vliegt rond juist boven de boomtoppen, nu eens in kringen, dan weer als een pijl uit den boog in een rechte lijn. 't Is een prachtige vertooning, het mooist heb ik dat gezien terwijl ik zat bovenop den uitkijktoren op den Sint Jansberg bij den Plasmolen. Toen kwam zoo'n zingende boomklever rondzwemmen juist boven de loofboomen van de Romeinsche villa, die pas in blad waren. Ik had den vogel een heel eind onder mij en kon hem op zijn blauwen rug kijken. Zijn onbelangrijk staartje had hij wijd uitgespreid, blauwe veertjes in het midden, de buitenste veeren zwart met wit. Na een halve minuut dook hij weer weg in het beukenloof.

Onder 't werken praat hij met zichzelf op de manier van de meezen: „siet, siet, siet“ en op mooie, warme Meidagen, reeds goed in den broedtijd, hoor ik hem vaak een mooien, helderen triller maken.

Zooals ik reeds zei, nestelen de boomklevers in Bloemendaal vrij algemeen. In 't bosch zijn altijd twee of drie nesten te vinden vlak aan de wegen,

Foto A. BURDET.

De Boomklever.

bijna altijd in verlaten spechtenholen in abeelen, en gelukkig flink hoog. Ze werken aan hun nesten het liefst in den voormiddag en 't mannetje heeft evenveel schik in 't werk als 't wijfje. Menigmaal als ik 's morgens naar mijn trein ging, heb ik den boomkleverman aangetroffen, terwijl hij bezig was om aan den rand van regenplassen de saamgespoelde kleiige modder te verzamelen, waarmee hij 't vlieggat van zijn nest op de vereischte grootte of liever nauwheid brengt, teneinde het ontoegankelijk te maken voor andere vogels. Of hij zich echter op deze manier kan vrijwaren tegen spreek of draaihal is zeer de vraag.

Voor al van de spreeuwen heeft hij erg te lijden en dat is misschien wel de reden, waarom hij nog al graag in nestblokjes gaat wonen; dan kan hij ze gebruiken met een vlieggat, dat voor de spreeuwen zoo niet te klein, dan toch heel moeilijk is.

Op Elswout huisde verleden jaar een boomkleverfamilie in een nestblokje, dat ongeveer drie meter hoog hing, vlak bij een zwarten populier, die in zijn hollen een heele troep spreeuwen herbergde.

Die klevers hadden hun nest gemaakt van dorre eikebladeren. Je zoudt zoo denken, dat ze niet anders hadden behoeven te doen, dan een handjevol eikeblad in 't blokje gooien en daar de eieren op leggen, maar dat zag er heel anders uit. Ze hadden langs den omtrek van de holte blaadje voor blaadje op zijn kant gezet, zoo ordelijk en aaneengesloten, dat het een lust was om te zien. In 't midden was een kommetje geconstrueerd, juist groot genoeg voor de eieren en de broedende vogel, alles even keurig en netjes.

Als de jongen zijn uitgevlogen, blijven ze nog langen tijd rondzwerven in gezelschap van de ouders; maar ze blijven niet lang in de buurt, waar ze zijn uitgebroed; er zijn altijd een paar weken in 't midden van den zomer, dat zich bij ons haast geen boomklevers vertoonen en ook haast geen meezen — een verschijnsel, waar ik later nog eens op terug hoop te komen.

Vroeg in 't najaar zijn er evenwel weer boomklevers ter plaatse; en den heelen winter door verschijnen zij geregeld op de voederplaats, die ze uitbuiten tot het uiterste, beginnende met de grootste brokken. Het tafeltje welbereid van onze fotografie had een viertal boomklever-abonne's, die het voortdurend schoon hielden. Ze zaten al te wachten, wanneer er voer werd gestrooid en kwamen het haast onder onze handen weghalen. Niet uit honger, maar uit gulzigheid, of, dat klinkt wat welwillender, uit voorzorg. Ze gristen de pinda's van 't tafeltje, heele pinda's, ongepeld, vlogen er mee naar de hooge linden en keilden het nootje vast tusschen schorsreten en in takhoeken. Dadelijk kwamen ze weer en zoo kon dan een enkele boomklever binnen tien minuten een voedselvoorraad verzamelen, voldoende voor een dag of twee.

In den beukennootjesherst, 1909, vond ik overal de driekante bruine vruchtjes in schorspletten van eiken, abeelen en accacia's. Op sommige plaatsen ook hazelnootjes en 't was een lust om te zien, hoe ze al piepend en miesperend

de hazelnoten zochten onder de afgevallen bladeren en hoe ze later een vreugdedans uitvoerden rondom het nootje, vastgezet in een gat in denneschors. Of hij 't gat zelf had gehakt, weet ik niet, wellicht profiteerde hij ook hier weer van spechtenarbeid.

Het stukhakken van een hazelnootschaal kost hem heel wat moeite; hij gedraagt zich daarbij als een ongeoeffend houthakker en laat haast alles aankomen op de werking van de spieren uit de lenden- en heupstreek. Een specht hakt met zijn kop, een boomklever met zijn heele lichaam.

Hij heeft met de specht dan ook heelemaal niets uit te staan, zelfs de oppervlakkige gelijkenis is uiterst gering: staart, pooten, teenen, vleugels, snavel, tong, houding, manier van klimmen, 't is allemaal verschillend en geen klein beetje ook. Eigenlijk lijkt het boomkruipertje nog veel meer op een specht dan de boomklever.

Ik hoop, dat onze waarnemers den boomklever nog eens goed zullen bekijken en dat wij in den loop van het jaar nog eens wat van hem zullen hooren. Let er vooral eens op, of er soms bij zijn, die de onderzijde van het lichaam niet bruingeel, maar wit hebben, dat is de Noordelijke vorm, die misschien wel eens hierheen kan verdwalen. Heel graag zou ik wat willen vernemen omtrent de kleiarbeid aan zijn nest. Er zijn gevallen bekend van boomklevers, die hun nest geheel en al uit klei hadden gemaakt; in Zuid-Oost Europa huist er een, die een nest metselt in rotsspleten en 't is heel best mogelijk, dat dit beschouwd moet worden als 't oernest van den boomklever, terwijl het in gebruik nemen van 't spechtenhol dan moet worden opgevat als een vernuftige inval van later datum, evengoed als thans het nestblok, zonder kleiring, het laatste nieuwigheidje is. En het allernieuwste nieuwigheidje zou zijn, dat de klever zelf een nestholte uitbeitelde. Ik heb er alvast een in mijn tuin, die het vlieggat van het nestblokje, dat hem te klein leek, wijder heeft uitgebeiteld.

JAC. P. TH.

DOOR HET SCHWARZWALD.

(Vervolg van blz. 466).

(Slot).

ET hoogste deel van het Schwarzwald lag nu voor mij, met Seebuck, Feldberg en Bellchen. Voor 't omhoogstijgen koos ik een grooten omweg. Na eerst de woeste Ravennaschlucht bewonderd te hebben, wandelde ik n. m. 't Höllenthal verder uit naar den Titisee.

Even voor 't bereiken van dit groote meer, vond ik in een donker sparrenbosch iets heel aandoenlijks. Op den bodem, slechts even boven 't mos uitkijkend, hingen daar vele doorschijnende witte bloempjes op korte steeltjes, overal in 't rond. Aan elk steeltje hing één bloempje. Ze lieten verlegen 't kopje hangen,